

ESPAINIAREN NAZIOARTEKO LURRALDE-ARAZOAK: GIBRALTAR, ESPAINIAR MIKRONESIA ETA FAISAIEN UHARTEAREN KASUAK.

1

Nazioarteko Zuzenbide Publikoa.

Andoni POLO ROCA

AURKIBIDEA: **I. Sarrera.- II. Gibraltar:** 1. Sarrera. 2. Aurrekariak. 3. Utrechteko Ituna Gibraltar Utrechteko Itunean. 4. Gibraltar eta Utrechteko Ituneko X. artikulua. 5. Ituneko X. artikulua azterketa eta horren interpretazioa. 6. Gibraltar eta horren ur lurraldetarrak. 7. Gibraltar NBEen: deskolonizazio prozesuan dagoen lurralde ez autonomoa eta NBEko Batzar Orokorren ebazpenak. 8. Gibraltar eta *Brexita*. 9. Ondorioak. **III. Espainiar Mikronesia:** 1. Sarrera. 2. Aurrekariak. 3. Espainiaren nazioarteko hitzarmenak eta horien muga geografikoak. 4. Hitzarmenaren gakoak eta uharteen gaur egungo egoera. 5. Ondorioak.- **IV. Faisaien Uharteak:** 1. Sarrera. 2. Baionako Hitzarmenak eta Frantzia eta Espainiaren arteko mugak. 3. 1856ko Baionako Hitzarmena, lurralde-mugatzea eta domeinukidetzak. 4. Uhartearen administrazioa eta estatuaren jurisdikzioa. 5. Ondorioak.- **V. Ondorioak.- Bibliografia.**

I. Sarrera

Nazioarteko Zuzenbide Publikoan ezaguna zaigu Estatu batek bere subiranotasun edo burujabetza lur, aire eta itsasora hedatzen duela, lurra izanik geografikoki zehaztasun gehiagoz kontrolatuko dena. Estatuak, historian zehar, egindako kolonizazio eta lur-anexioek lur-eremu handia eman diete horiei eta, batzuetan, horiek arazoak eman diezaiekete.

Modu argian ikusiko dugu hori, adibidez, itsasoz haraindiko lurraldeekin (*territorios de ultramar*), Estatu batek zail izango duelako munduaren beste puntan dauden lurraldeen kontrol zuzena edukitzea, nahiz eta horien gaineko subiranotasuna eduki. Baina ez hori bakarrik, historian zehar, gerra eta liskarren ondorioz baldintza berezien menpean dauden lurrak ere aurkituko ditugu, Gibraltar, kasu.

Eremu honetan, nazioarteko zuzenbide publikoaren ikuspuntutik, oso kasu politak eta interesgarriak eskaintzen dizkigu espainiar lurraldeak: *Selvagens* uharteak (Portugalek okupatutako espainiar uharteak), Espainiar Mikronesia (Espainiak erreklamatu ez dituen espainiar uharteak), Faisaien uharteak (Espainia eta Frantziaren arteko nazioarteko jabekidetzak), Gibraltar (Britainia Handiko lurraldea), Espainiar Antartida¹, Hegoaldeko *Shetland* Uharteak (Espainiak Antartidan duen base antartikoa), *Llivia* (Espainiak Frantzian duen barrendegia)...

¹ Marie Byrd Lurra eta Wrigh, Thurston, Siple, Carney, Grant, Mill, Sherman, Drygalski, Masson eta Shepard Uharteak. Egoera liskartsua da, 1959ko abenduaren 1eko Hitzarmen Antartikoak lur antartikoan eta horren ondoko uharteetan ezin dela subiranotasunik ezarri jasotzen duelako.

Kasu hauek guztiak oso liskartsuak dira nazioarte mailan eta horietako batzuk izango ditugu hizpide lan honetan, horietako hiru, batik bat: Gibraltar, Espainiar Mikronesia eta Faisaien uhartea.

II. Gibraltar

1. Sarrera

Gibraltarko haitza (*Peñón de Gibraltar*) edo Gibraltar azken 300 urteotan Erresuma Batuen eta Espainiaren arteko nazioarteko lurralde-arazorik ezagunena eta gatazkatsuen izan da. Izan ere, Gibraltar Erresuma Batuak dauka eta Espainiak horren itzulera eskatzen duelako unero.

Errege-erreginak, itunak, burdin hesiak, errege-etxeak, gazteluak, tximinoak eta NBE aurkituko ditugu auzi honetan eta, Espainian, ezaguna den “¿Gibraltar español!” oihua. Baina hori baino gehiago dugu Gibraltar: apustu tokia, nazioarteko babesleku, urpekarien bidea eta Guardia Zibil eta tabako kontrabandoaren arteko liskarrak. Baina nondik ote datoz arazo hauek?

2. Aurrekariak

Arazo honen hasiera Antzinako Erregimenean emandako dinastia-arazoak izan ziren, Espainiako Ondorengotza gerra ekarri zuten arazoak.

Espainiako Carlos II.a (1661-1700), Habsburgotarren edo Austriako Etxearen azken erregea, ezizenez "sorgindua", ondorengorik gabe hil egin zen, antzua baitzen, eta horrek larritasuna piztu zuen erresuman: nor izango zen Espainiako hurrengo errege edo erregina? Espainiako ondorengotza arazo hori nazioarte-mailan egin zen ezaguna, Europako beste potentziek Espainiako erresumaren kontrola desiratzen baitzuten.

Frantziako Luis XIV.ak, "eguzki erregeak" edo "Luis handiak", Borboi etxeak, eta Habsburgoko Leopoldo I.ak, Erromatar-Germaniar Inperio Santuko enperadoreak, Espainiako tronuaren ondorengotza haiei zegokiela defendatzen zuten, horien bien emazteak Espainiako Felipe IV.aren (ezizenez "Handia" edo "errege planeta", Espainiako Carlos II.aren aita) alabak zirelako eta horien bien amak Espainiako Felipe III.aren (Espainiako Carlos II.aren aitita) alabak zirelako.

Carlos II.ak, bere testamentuan, Bavierako José Fernando izendatu zuen ondorengo, baina José Fernando 1699. urtean hil egin zen. Egoera horretan, Partizio Hitzarmen bat egin zen, zeinetan Habsburgo eta Neoburgoko Carlos Francisco edo Erromatar-Germaniar Inperio Santuko Carlos VI.a (Carlos artxidukea) ondorengo izendatzen zen, Espainiako italiar lurraldeak eta Gipuzkoa Frantziari lagaz. Herbehereak, Frantzia eta Ingalaterra ados zeuden akordio horrekin, baina Austria horren aurka agertu zen, ondorengotza eskubide osoa eskatuz.

Carlos II.ari bere "sorginpetik" libratzeko helburuarekin exorzismoak egiten zitzaizkion bitartean, bigarren ondorengo bat izendatu zuen: Anjouko Felipe, Frantziako Luis XIV. erregearen iloba.

Carlos II.a hiltzean, Anjouko Felipek ondorengotza onartu zuen eta hautsak harrotu zituen onarpen horrek. Anjouko Felipe Borboi etxekoa zenez Espainiaren eta Frantziaren arteko batasunak itsas-potentzia bi biziki larritu zituen: Erresuma Batua eta Probintzia Batuak. Hori dela-eta eta batasun politiko-ekonomiko ikaragarri hori ekiditeko "Antiborboitar Aliantza Handia" sortu zen eta, 1701ean, gerra hasi zuten Espainiaren aurka, Carlos artxidukearen alde.

Gerrak aurrera egin eta 1711n Austriako enperadore izen datu zuten Carlos artxidukea eta, horren ondoren, Britainia Handiko Ana erreginak (Ana Estuardo) Frantziako Luis XIV.a erregearekin adostu zuen Anjouko Felipe Espainiako erregea izatea, Borboi dinastiari hasiera emanez, horri amaiera eman zion itun ospetsu batek: Utrechteko Itunak.

3. Utrechteko Ituna Gibraltar Utrechteko Itunean

Utrechteko Itunaren helburua argia zen: ondorengotza gerraren amaiera eta Anjouko Felipe Espainiako errege izendatzea. Horretarako Frantziak eta Espainiak lurrak laga behar izan zizkieten Britainia Handiari. Frantziak lur hauexek galdu zituen (Britainia Handiaren eta Herbehereen alde): Saint Kitts, Eskozia Berria, Ternua, Furnes, Fort Knocke, Ypres, Menin, Tournai, Mons, Charleroi, Namur, Gante...

Espainiari dagokionez, Britainia Handiari laga behar izan zizkion Gibraltar, Menorca eta San Cristobal uhartea, bai eta komertzio-abaintailak eman ere², Carlos artxidukeari Milaneko Dukatua, Napoleseko Erresuma, Sardinia uhartea eta espainiar Herbehereak eta Savoiaiko etxeari Sizilia³. Modu honetan, Anjouko Felipe Espainiako errege izendatu eta onartu zuten, Espainiako eta Frantziako erregea pertsona bera izatea debekatzen duen klausula batekin⁴.

4. Gibraltar eta Utrechteko Ituneko X. artikulua

Esan bezala, Espainiako erresumak Britainia Handiari laga behar izan zion Gibraltar, besteak beste, Anjouko Felipe errege onartzeko. Baina zer dio zehazki Itunak? Erantzuna Itunaren X. artikuluan aurkituko dugu eta hauxe da bere idazkera:

² ALBAREDA SALBADÓ, Joaquim (2010): *La Guerra de Sucesión de España (1700-1714)*, Ed. Crítica, Bartzelona, 330.-340. or.

³ *Tratados, convenios y declaraciones de paz y de comercio: que han hecho con las potencias extranjeras los monarcas españoles de la casa de Borbon: desde el año de 1700 hasta el día*, Ed. Alegría y Charlain, 1843, garai horretako Espainiako Gobernuako dokumentu ofiziala, 87. or.

⁴ *Tratados, convenios y declaraciones de paz y de comercio: que han hecho con las potencias extranjeras los monarcas españoles de la casa de Borbon: desde el año de 1700 hasta el día*, Ed. Alegría y Charlain, 1843, garai horretako Espainiako Gobernuako dokumentu ofiziala, 94. or.

«El Rey Católico [Felipe V.a], por sí y por sus herederos y sucesores, cede por este Tratado a la Corona de la Gran Bretaña la plena y entera propiedad de la ciudad y castillo de Gibraltar, juntamente con su puerto, defensas y fortaleza que le pertenecen, dando la dicha propiedad absolutamente para que la tenga y goce con entero derecho y para siempre, sin excepción ni impedimento alguno.

Pero, para evitar cualesquiera abusos y fraudes en la introducción de las mercaderías. quiere el Rey Católico, y supone que así se ha de entender, que la dicha propiedad se ceda a la Gran Bretaña sin jurisdicción alguna territorial y sin comunicación alguna abierta con el país circunvecino por parte de tierra. [...]» (X. art., I. eta II. atalak)

Ikusten dugunez, artikuluak jasotzen du, beren-beregi, Espainiak Gibraltar hiriaren eta gazteluaren jabetza osoa lagatzen duela, horren portu, defentsa eta gotorlekua barne (I. at.). Azken paragrafoak, bestalde, Espainiaren aldeko lehentasunezko eskuratze eskubide erreala ezartzen du. Britainia Handiak, noizbait, edozein modutan, Gibraltarreko jabetza eman, saldu edo besterendu nahiko balu, Espainiari eman beharko lioke hura eskuratzeko aukera, beste edonori baino lehen⁵.

5. Ituneko X. artikulua azterketa eta horren interpretazioa

Espainiako Gobernuak, artikuluak jasotzen duenari jarraiki, defendatzen du Espainiako erresumak hiri, gaztelu, portu, defentsa eta gotorlekuaren jabetza laga zuela, baina ez zituela istmoa, ur territorialak eta lur gaineko aire-espazioa laga.

Arazo bat agertuko zaigu hemen, hauex: zer da Gibraltar? Ikuspuntu geografikotik, Giblartarko itsasartean kokatzen den penintsula txikitat har dezakegu Gibraltar eta elementu hauek osatzen dute Gibraltar: gotorleku natural batek (Giblartarko haitza), 4,8 kilometro karratuko hedadura duenak, eta haitz hori iberiar penintsulara lotzen duen istmo batek, 1,6 kilometroko luzera eta 1,7 kilometro karratuko hedadura duenak. Hau da, zer da laga dena?

Itunen interpretazioari dagokionez, 1969ko Vienako Hitzarmenera jo behar dugu, bere 31.-33. artikuluetara, nazioarteko hitzarmen horrek nazioarteko hitzarmenak interpretatzeko irizpideak jasotzen baititu. Lehenbizi, zentzu ohiko eta naturalari erreparatu behar zaio, testuingurua eta hitzarmenaren helburua kontuan hartuta (30.1. art.) eta, horrez gain, alderdien ondorengo jokaera, nazioarteko beste hitzarmenak eta "eragin erabilgarria" hartu beharko dira kontuan.

Esan bezala interpretazioaren hasiera puntua hitzarmenaren zentzua argitzea izan behar da eta ez horren kanpora jotzea⁶. Kasu honetan, hitzarmenaren zentzua ez ezik, zentzu

⁵ «[...]Si en algún tiempo a la Corona de la Gran Bretaña le pareciere conveniente dar, vender o enajenar, de cualquier modo la propiedad de la dicha Ciudad de Gibraltar, se ha convenido y concordado por este Tratado que se dará a la Corona de España la primera acción antes que a otros para redimirla», X. art., VI. atala

⁶ GONZÁLEZ CAMPOS, Julio D.; SÁNCHEZ RODRÍGUEZ, Luis Ignacio; SÁENZ DE SANTA MARÍA, Paz Andrés (2008): *Curso de Derecho Internacional Público*, Ed. Civitas, Madril, 426. or.

geografikoari ere erreparatu behar diogu (zer den Gibraltar eta zer den laga dena), hortaz, zentzu tekniko hori ere argitu beharko da⁷.

Itunaren artikulua irakurtzean, argi ikusiko dugu Gibraltarreko hiri, gaztelu, portu, defentsa eta gotorlekuaren jabetza laga zela, istmo edo haitzaren beste tokiei erreferentziarik egin gabe, hortaz, uler dezakegu ez zela Gibraltar osoa eman eta, ondorioz, istmoa eta itunean berariaz esan ez zen beste guztia Espainiarena da eta "lur okupatutzat" jo dezakegu, Britainia Handiaren jarrera Utrechteko Itunaren aurkako baita⁸.

X. artikulua jasotzen duen "*sin jurisdicción alguna territorial*" terminoak ere eztabaida sortu du, baina termino horrek erreferentzia egiten dio Gibraltarri, zentzu hertsian, ez inguruko lurri.⁹

Honek esan nahi du Erresuma Batuak subiranotasun titulu zilegi eta balioduna duen arren, titulu horren lurralde-hedapena edo muga da eztabaidagai edukiko duguna, artikulua ez zuelako muga-lerrorik edo demarkaziorik jaso. Artikuluak beren-beregi esaten badu hiria, gaztelua eta 1704an gehitutako eraikuntzak emango direla, ondoren egindako eraikuntzak ez direla emango uler daiteke.

6. Gibraltar eta horren ur lurraldetarrak

Ur lurraldetarrei dagokienez, Utrechteko Itunak portuko urak bakarrik laga zituen eta haitzaren jabetza (baina ez horren gaineko aire-espazioa), baina, egunerokoan, praktikan, Britainia Handiko Gobernuak haitzaren ondoko urak erabiltzen ditu Estatu horren itsaso-espazioaren parte balira bezala, baina ez dira.

XVIII. mendearen hasieran, itsas subiranoaren gaineko 3 milia nautikoko (5,6 km) ideia azaleratu zen eta munduko herrialde gehienek onartu zuten, itsaso-jurisdikzioaren oinarri moduan, 1982ko Itsas Zuzenbideari buruzko Nazio Batuen Hitzarmena itundu zen arte (1995ean indarrean sartu zena), zeinak 12 milia nautikoko (22 km) estandarra zehaztu zuen.

Espainiak, 1982ko Itsas Zuzenbideari buruzko Hitzarmena berrestean, Gibraltarreko egoerari Hitzarmena ez zitzaiola ezarriko adierazi zuen (1713ko itunean ezarritakoa errespetatuz), baina Britainia Handiak, hitzarmena berrestean, Espainiako adierazpenari zuzenean egin zion erreferentzia, hori ukatzen zuela esanez, fundamenturik gabekoa zelako, eta, beraz, Gobernu britainiarrek Gibraltar gaineko egoera hitzarmenaren berrespenaren barne sartu zuen. Horrek esan nahi du "linbo" legal batean egongo direla Gibraltarreko urak: nazioarteko estandar berri horren babespean, 3 milia horiek *de facto* 12 miliatan bihurtu al dira?

⁷ NOVAK TALAVERA, Fabián: "Los criterios para la interpretación de los tratados", *THEMIS: Revista de Derecho*, 63. zk., 2013, 71.-88. or., 76. or.

⁸ ORTEGA CARCELÉN, Martín: "Gibraltar y el Tratado de Utrecht", *Análisis del Real Instituto Elcano*, ARI 19/2013, 2013, 2. or.

⁹ LINCOLN, Simon J.: "The Legal Status of Gibraltar: Whose Rock is it Anyway?", *Fordham International Law Journal*, 18. Bol., 1. zk., 1994, 285.-331. or., 314. or.

Itsas Zuzenbideari buruzko Hitzarmeneko 310. artikulua argi jasotzen du estatu parteek adierazpenek ezin dituztela hitzarmenaren xedapenen eragin juridikoak kanpo utzi edo aldatu. Ondorioz, Espainiaren adierazpenak ezin zuen hitzarmenaren 12 miliako estandar hori aldatu edo kanpo utzi eta Gobernu britainiarrak hitzarmena Gibraltarreko eremuaren gainean ere ezarriko zela berretsi zuen. Honek guztiak esan nahi du Gibraltarreko lagatako 3 milia horiek, egun, 12 milia direla.

Britainiako *HMS Sussex* itsasontziak honen inguruko eztabaida piztu zuen, aurkitu zen itsasontzi horrek altxor bat zuelako bere barnean eta *Black Swan Project*ak ere arazoak ekarri zituen.

2008. urtearen amaieran Europako Batzordeak Gibraltar inguruko ur territorialen gehiengoa "Ekialdeko itsasarte" (*Estrecho Oriental*) deituriko itsaso-kontserbazio eremuaren barruan sartu zituen eta Espainiak hartu zuen eremu horren gaineko mantenu betebeharra.

1992ko martxoaren 24ko Zeru Irekien Hitzarmenarekin antzeko arazoa egon zen, baina, kasu honetan, Espainiak adierazi zuen hitzarmenaren bigarren artikuluko "lurralde" terminoa nola onartuko zuen berak hitzarmena berrestean, ur lurraldetarrena baino auzi errazagoa izan zen, nahiz eta aire-eremu honek ere arazoak eman dituen.

7. Gibraltar NBE: deskolonizazio prozesuan dagoen lurralde ez autonomoa eta NBEko Batzar Orokorraren ebazpenak

1946an Erresuma Batuak "lurralde ez autonomo" izaerarekin erregistratu zuen Gibraltar NBEren Gutunaren 73.e) artikulua babespian eta epe horretatik darama Gibraltar zerrenda horretan (*list of Non-Self-Governing Territories*)¹⁰. 1963an Gibraltar deskolonizazio prozesu baten menpean dauden lurraldeen zerrendan sartu zen, Nazio Batuen Batzorde Bereziaren jardun eremuaren barruan.

Honek guztiak Nazio Batuen Batzar Orokorraren 1960ko abenduaren 14ko 1514 (XV) Ebazpena ukitzen eta aktibatzen du eta, ondorioz, Gibraltarri izaera berezi hori aitortzen zaio eta bakarrik NBEk esan ahalko du noiz burutu den deskolonizazio osoa.

Horrela, NBEko Batzar Orokorrak bi ebazpen eman zituen Gibraltarren inguruan¹¹: 1966ko abenduaren 20ko 2231 (XXII) Ebazpena (*Question of Gibraltar*) eta 1967ko abenduaren 19ko 2353 (XXII) Ebazpena (*Question of Gibraltar*). Bi ebazpen horietan Batzar Orokorrak "nazio-batasuna" eta "lurralde-osotasuna" Gibraltarren determinazio askearen gainetik daudela aldeztu zuen eta Espainiako eta Britainia Handiko eta Ipar Irlandako Gobernuak egin zien

¹⁰ NBEko lurralde ez autonomoen zerrenda:

<http://www.un.org/es/decolonization/nonselfgovterritories.shtml>, azken begirada 2018ko abenduaren 1ean

¹¹ Guztira bost ebazpen eman ditu NBEko Batzar Orokorrak Gibraltarri buruz, hauek dira beste hirurak: 1965ko abenduaren 16ko 2070 (XX) Ebazpena (*Question of Gibraltar*), 1968ko abenduaren 18ko 2429 (XXIII) Ebazpena (*Question of Gibraltar*) eta 1974ko abenduaren 13ko 3286 (XXIX) Ebazpena (*Question of Gibraltar*).

deia "Gibraltarren egoera koloniala amai zedin eta Gibraltarreko hiritarren interesak babes zitezten"¹².

Espainiak, bestalde, Utrechteko Itunak barne biltzen duen "lehengoratzeko klausulari" jarraiki (*cláusula de reversión*), eska dezakeen beste edozein eskubide ezeztatu eta baliogabetzen ditu NBEren Gutunaren 103. artikulua¹³.

8. Gibraltar eta *Brexit*a

2016an, Erresuma Batua Europar Batasunetik irteteko prozesuan (*Brexit* izenez ezagutua), hiritarren %51,89k irtetearren alde egin zuten eta %48,11k horren aurka eta bertan mantentzearen alde¹⁴, horregatik aktibatu zuen *Brexit*a Gobernu britaniarrak. Baina emaitza desberdinak egon ziren Gibraltarren: %95,9 irteeraren aurka eta bertan geratzearen alde agertu zen eta %4,1 irteeraren alde¹⁵.

Egoera hori aprobetxatuta, Espainiako Gobernuak Erresuma Batuko Gobernuari Gibraltarri buruzko eztabaida atera zion berriro ere. Espainiak *Brexit* akordioaren aurka egongo zela adierazi zuen eta Europar Batasuneko Tratatuaren 50.2. artikulua gehiengo kualifikatua eskatzen duen arren¹⁶, Estatu kide baten irteera ematen den lehenengo aldia zenez, EBk ahobatekotasuna lortu nahi zuen, hori dela eta Erresuma Batuak Espainiarekin negoziatu behar izan zuen Gibraltarreko egoera berezia.

Espainiak eta Erresuma Batuak sinatutako akordioan, Gibraltar eta Espainiaren arteko harremanak arautu dira, baina ez, berez, Gibraltarreko lurralde-egoera konpontzeko. Bi herrialdeen arteko akordioetan haxe jaso da: langileen eskubideak babestu, hiritarren zirkulazio askeari eraentza berezia eman, tabakoaren prezioari buruzko xehetasunak, nazioarteko elkarlana ingurumen eta segurtasun eremuetan, zerga-eraentza eta elkarlana...

Baina akordio guztien lehenengo orrian Erresuma Batuak "akordioak interpretatzeko oharrak" jaso ditu, non argi adierazi den akordioek ez dutela subiranotasunaren ematerik

¹² «Resolution 2353 (XXII): Question of Gibraltar»: "*toda situación colonial que destruye parcial o totalmente la unidad nacional y la integridad territorial de un país es incompatible con los propósitos y principios de la Carta de las Naciones Unidas y en especial con el párrafo 6 de la resolución 1514 (XV) de la Asamblea General [...] Invita a los Gobiernos de España y del Reino Unido de Gran Bretaña e Irlanda del Norte a reanudar sin demora las negociaciones previstas en las Resoluciones 2070 (XX) y 2231 (XXI) de la Asamblea General, con miras a poner fin a la situación colonial en Gibraltar y a salvaguardar los intereses de la población.*"

¹³ "*En caso de conflicto entre las obligaciones contraídas por los Miembros de las Naciones Unidas en virtud de la presente Carta y sus obligaciones contraídas en virtud de cualquier otro convenio internacional, sus obligaciones en virtud de la presente Carta prevalecerán.*"

¹⁴ Erreferendumaren emaitzak eskuragarri hemen: <http://election.news.sky.com/referendum>

¹⁵ Erreferendumaren emaitzak eskuragarri hemen: <http://election.news.sky.com/referendum/gibraltar-2830>

¹⁶ Europako Kontseiluak, Europako Parlamentuaren aurretiazko onarpenarekin, bozkatuko du akordioa eta, irtengo den Estatu kidea ezik, EBko Estatu kideen %72k alde bozkatu beharko dute eta, gainera, Estatu kide horiek EBko populazioaren %65 ordezkatu beharko dute (irtengo den Estatu kidearen populazioa kontuan hartu barik), ik. EBFT 238. art.

barne biltzen, eta horiek interpretatu beharko direla Gibraltarreko Konstituzioarekin batera eta Gibraltar eta Erresuma Batuaren arteko Konkordatoarekin batera¹⁷.

9. Ondorioak

Gibraltarreko kasu hau pil-pilean dagoen kasua dugu, oso ezaguna, bai Espainia mailan, bai nazioarte mailan. Aztertu dugunez, hitzarmena argia zen eta, dirudenez, Erresuma Batuak okupazio bat egikaritu du nazioarteko zuzenbidearen ikuspuntutik, horren jarrera Utrechteko Itunaren aurkakoa baita.

Praktikan, gainera, dagokion lur eremua erabili ez ezik, haitzaren ondoko urak ere erabiltzen ditu Estatu horren itsaso-espazioaren parte balira bezala, baina ez dira; eta 2008ko Europako Batzordearen “Ekialdeko itsasarte” itsaso-kontserbazio eremu horrek ez duela liskarra baretu.

Erresuma Batuak subiranotasun titulu zilegi eta balioduna duen arren (nazioarteko hitzarmena), titulu horren lurralde-hedapena edo muga eztabaidagai edukiko dugu, artikulua ez zuelako muga-lerrorik edo demarkaziorik jaso.

Badirudi, orokorrean, Antzinako Erregimenean emandako dinastia-arazoez ekarritako auzi honek nazioarteko liskar gehiago dituela emateke.

III. Espainiar Mikronesia

1. Sarrera

Espainiak itsasoz haraindiko lurralde asko eduki ditu historian zehar, baina egun badirudi ezetz, edo, behintzat, hori pentsatzen zen XX. mendera arte. Nazioarteko liskar hau XX. mendean azaleratu zen, 1949an, historiagile batek lurralde-anomalia batekin egin zuen topo, Espainiak lurralde galdu batzuk zituela esanez (ez zizkionez inori ere laga, Espainiarenak zirela).

Lau uharte dira, zehazki, liskar hori piztu zutenak: Kapingamarangi (espainiar izena, *isla Pescadores*), Mapia (espainiar izena, *Güedes*), Coroa (egungo izena, Rongerik) eta Banaba (espainiar izena, *Ocea* edo *Matador*). Laurak guztira "Espainiar Mikronesia" deituriko lurraldea osatzen dute eta aurkitu zirenean Espainiaren probintzia berritzaletzat jasotzea eskatu zen.

Mapia (*Güedes*) Mendebaldeko Ginea Berriaren iparraldean eta Palaos irlaren norabidean kokatzen da, Coroa (Rongerik) bezalaxe; Kapingamarangi (*Pescadores*) eta Banaba (*Ocea, Matador*), ordea, bere eremuan barne biltzen dituzte Karolina uharteek. Baina Espainiarenak al dira lur hauek?

¹⁷ Hemen eskuragarri akordioetako bat (hiritarren eskubideei buruzkoa): https://www.gibraltar.gov.gi/new/sites/default/files/HMGoG_Documents/Publication-MOU-Citizens-Rights.pdf

2. Aurrekariak

Espainiak historia osoan eduki dituen lurraldeetatik, Pazifikoko irlak dira ezagunenak. XV. eta XVI. mendeetan zehar, Espainiako Erresumak espedizio eta kolonizazioei esker irla anitz barneratu zituen. 1526ko abuztuaren 22an iritsi zen Espainia Karolinetara, horiek berenganatuz, eta, gutxika, beste irlaz ere jabetuz, Palaos, Mikronesia, Salomón Irlak, Marchall Irlak, Vanuatu Irlak eta Kiribati, besteak beste (Filipinak, Guam eta Ipar Marianar Irlak bezalako beste lurraldeekin batera). Guzti horrek Espainia Pazifikoko lehen potentzia bihurtu zuen, baina Asia eta Ozeanian zituen lurren gehiengoa XIX. mendean galdu zituen Espainiak.

Alemaniak espainiar uharteen gain zuen interesa handia zen, potentzia lehiakide bat baitzen. Hori dela eta, 1885ean, Alemaniak Yap Irlara bidali zuen guda itsasontzi bat Karolinak berenganatzeko (Karolinetako krisia izenez ezagututako liskarra). Germaniar-espainiar liskar honi amaiera eman zion Leon XIII.a aita santuaren arbitraia-laudo batek, Espainiarentzat onuragarria izan zena, irlen espainiar subiranotasuna aitortu baitzuen.

Espainiar-estatubatuar gerraren ondoren (98ko hondamendia izenez ezagutua Espainian), 1898ko Pariseko Hitzarmena sinatu zuen Espainiak Filipinak, Guam, Kuba eta Puerto Rico galdu zituen. Lurralde horien administrazio-gunea Manilan zegoenez, AEBko Gobernuaren menpe egotera pasatu zena, Ozeanian zeuden artxipelagoak defendaezinak eta gobernaezinak bihurtu zitzaizkion Espainiari eta horien kargu egingo zen herrialde bati saltzea erabaki zuen: Alemania.

3. Espainiaren nazioarteko hitzarmenak eta horien muga geografikoak

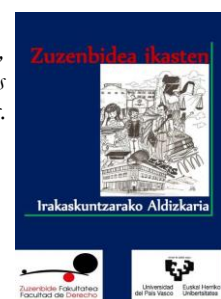
Karolinen krisiaren ondoren, 1885eko abenduaren 17an Espainiak eta Alemaniak nazioarteko protokolo (hitzarmen) bat sinatu zuten Pazifikoko mugak argi ezartzeko asmoarekin. Hitzarmen horretan Espainiaren Karolinen eta Palaos uharteen gaineko subiranotasuna aitortzen zen eta Espainiak subiranotasun hori egikaritzeko konpromisoa hartzen zuela xedatu zen.

Hitzarmenak espainiar subiranotasunaren menpe uzten zuen Ekuatoreak mugatutako lurraldea: 11. gradua ipar latitudea, 133. eta 164. paraleloen artean; Marshall uharteak kanpo utziz.

Espainiar-estatubatuar gerra galdu ondoren, Espainiak Pazifikokoan zituen jabetzak Alemaniari saltzea erabaki zuen. Horrela, 1899ko otsailaren 12an, sinatu zuten Espainiak eta Alemaniak Germaniar-espainiar Hitzarmena, Espainiak Alemaniari Pazifikoko uharteak saltzeko helburuarekin. Madrilgo Gazetak argitaratu zuen hitzarmenaren testua¹⁸ urte horretako ekainaren 29an. Hitzarmenak artikulua bakarra zuen eta artikulua bakar horrek lau xedapen¹⁹.

¹⁸ *Gaceta de Madrid*, 180. zk., II. Tomoa, 151. or, 1899ko ekainaren 29a

¹⁹ *Artículo único. Se autoriza al Gobierno para ceder al Imperio de Alemania las islas Carolina con las Palaos y las Marianas, excepto Guam, dentro de las estipulaciones que siguen: Primera. El Imperio Alemán reconocerá en dichas islas a las órdenes religiosas españolas los mismos derechos y las mismas libertades que reconozca a las misiones de las órdenes religiosas alemanas.*

Hitzarmen horrekin Espainiak Irla Karolinetako artxipelagoko irlak eta Irla Marianoak (Palaos barne, baina Guam barneratu gabe, hori AEBena baitzen), 25 milioi pezetan truke (Alemaniako 17 milioi marko).

Baina 1885eko hitzarmenak ez bezala, 1899ko hitzarmenak ez zuen lagatakoaren muga geografikorik jaso. Horri batu behar diogu Karolinak ipar latitudeko 5 graduetan hasten direla geografikoki, pentsa daiteke, hortaz, Espainiak Ekuatore eta 5 gradu latitude horien artean dauden uharte eta lurren subiranotasuna mantentzen duela, Kapingamarangi (*Pescadores*), Mapia (*Güedes*), Coroa eta Banaba (*Ocea* edo *Matador*), zehazki, horiek baitira eremu geografiko horretan dauden uharteak.

Guzti honekin pentsa dezakegu irla horiek oraindik Espainiaren menpe daudela, hitzarmenaren ez zirelako sartu, mugatze geografikoak kanpo utzi baitzituen uharteok²⁰.

4. Hitzarmenaren gakoa eta uharteen gaur egungo egoera

Hitzarmena irakurtzean eta interpretatzean, lehendabizi, zentzu ohiko eta naturalari erreparatu behar zaio, testuingurua eta hitzarmenaren helburua kontuan hartuta²¹. Kasu honetan uharte horiek saldu nahi zituen Espainiak, baina ez zuen ondo mugatze geografikoa ondo egin. Hizpide dugun auzi honetan, hitzarmenaren zentzua ez ezik, zentzu tekniko-geografiko hori ere argitu beharko da²².

Auzi hau 2014. urtean Espainiako Diputatuen Kongresura iritsi zen. Diputatu batek X. legegintzaldiko Gobernuari (2011.-2016.) galdetu zion Espainiar Mikronesiar buruz, lau uharte horiei buruz. Gobernuaren jarrera argia izan zen, uko egin zioten uharteen subiranotasuna erreklamatzeari, interes ekonomiko eta nazionala oso txikia delako, batez ere²³.

Gaur egun uharte bakoitza estatu batek barne bildu du: Kapingamarangi (*Pescadores*) Mikronesiako Estatu Federatuak, Banaba (*Ocea/Matador*) Kiribatiko Errepublikak, Mapia (*Güedes*) Indonesiako Errepublikak eta Coroa (*Rongerik*) Marshall Uharteen Errepublikak. Zalantza hemen hauxe da: zergatik ez ditu barne bildu Alemaniak? Hitzarmenaren barruan sartzen ez zirela eta, ondorioz, Espainiarenak direla ulertzen al du Alemaniak ere?

Segundo. El Imperio Alemán dará al comercio y á los establecimientos agrícolas españoles el mismo trato y las mismas facilidades que dé en los referidos Archipiélagos á los establecimientos agrícolas y al comercio de súbditos alemanes. Tercera. España podrá establecer y conservar, aun en tiempos de guerra, un depósito de carbón para la Marina de guerra y mercantes en el Archipiélago de las Palaos y otro en el Archipiélago de las Marianas. Cuarta. El Imperio Alemán indemnizará la cesión de los territorios supradichos mediante la suma de 25 millones de pesetas, que serán abonados á España.

²⁰ SÁENZ-FRANCÉS SAN BALDOMERO, Emilio(2015): *¿Micronesia española? historia de la reclamación española de soberanía en las islas del Pacífico*, Ed. Universidad Pontificia Comillas, Madrid.

²¹ 1969ko Vienako Hitzarmenaren 30.1. art.

²² NOVAK TALAVERA, Fabián: "Los criterios para la interpretación de los tratados", *THEMIS: Revista de Derecho*, 63. zk., 2013, 71.-88. or., 76. or.

²³ Bitxikeri modura, lurralde hauen subiranotasunaren arazoa zela-eta eta Espainiak horiek abandonatu zituenez, Augusto Prieto Fernandez, bere burua Augustus Dux izendatuz, uharte horien subiranotasuna erreklamatu zuen eta Ozeaniako estatu subiranoa sortu zuen: <http://www.estadodeoceana.org/declaracion-independencia>

Badirudi Espainiak, teorikoki, propio moduan erreklama litzakeela, baina, NBEri bidalitako jakinarazpen bat ezik, ez ditu berriro berezko moduan okupatu edo erreklamatu.

5. Ondorioak

Espainiar Mikronesiaren kasu kurioso hau aztertuta ikusi dugu iritzi desberdinak daudela honen inguruan, baina gatazkak luzerako eman dezakeela, nazioarteko araudia kontuan hartuta.

1899ko hitzarmenean lagatakoaren muga geografikorik jaso ez zenez, Kapingamarangi (*Pescadores*), Mapia (*Güedes*), Coroa eta Banaba (*Ocea* edo *Matador*) uharteak laga ez zirela uler daiteke, batik bat, Alemaniak ez dituelako bere subiranotasunaren menpean barne bildu lau uharte horiek eta horrek pentsarazi diezaguke Alemaniak ere ulertzen duela espainiar subiranotasunaren menpean daudela.

Egia da, egun, 2014. urtean Espainiako Gobernuak Diputatuen Kongresuan egindako adierazpenekin uler dezakegula Espainiak lau uharte horien gaineko subiranotasuna erreklamatzeko ez duela nahi, interes ekonomiko eta nazionala oso txikia delako. Baina, badirudi, Espainiak, teorikoki, propio moduan erreklama litzakeela, baina eztabaida handia sortuko luke erreklamazio horrek.

Gaur egun uharte bakoitza estatu desberdinek bere subiranotasunaren menpe dituztenez, ez da arazo larririk egongo (legez kanpoko lurraldea edo *terra nullius* izatea adib.), baina horrela izan ez balitz, nahiz eta Espainiak irla horien gaineko subiranotasuna erreklamatu ez, horien egoera legala espainiarra izango litzateke, mendekotasun legala existituko litzateke, menpekotasun politikoa existituko ez zen arren.

IV. Faisaien Uharteak

1. Sarrera

Faisaien uharteak edo Konpantzia (*Île des Faisans*, *Île de l'Hôpital* edo *Île de la Conférence*), Bidasoa ibaiko bokale edo ibai-ahoa kokaturiko ibai-uhartetxo edo irlatxoak da (Irun eta Hendaia herrien artean), baina uhartetxo honen berezitasuna ez da geografikoa edo meteorologikoa, subiranotasun eremuko baizik, izan ere, uhartetxoaren subiranotasuna partekatua da.

Bi estatuk partekatzen dute irlatxo berezi honen subiranotasuna: Espainiak eta Frantziak. Munduko nazioarteko jabeakidetzak edo domeinukidetzak (*condominio*) txikiak dugu hau eta, aipatu, bezala bi estatu horiek hartu dute uhartetxoaren administrazioa bere gain epe batzuen barruan.

Uhartetxoak, txikia izan arren, garrantzi historikoa badauka: bertan sinatu zen 1659ko azaroaren 7ko Pirinioetako Bake Ituna, 1635ean hasi zen Espainia eta Frantziaren arteko gerraren bukaera ekarri zuena; eta irlatxoaren erdigunean gertaera horiek gogoratzeko monolito bat aurkituko dugu. Irlatxoak gainera, bahitukoen harremanak, infanta ezkongaien ezagutzea eta beste hainbat gertaera bitxi bizi izan ditu²⁴. Baina nola heldu da uhartetxo hori nazioarte mailan izaera hain berezi hori edukitzera?

2. Baionako Hitzarmenak eta Frantzia eta Espainiaren arteko mugak

Espainiaren eta Frantziaren arteko lurralde-mugak ezartzeko nazioarteko hitzarmen ugari sinatu zituzten bi herrialdeok, horien artean, XIX. mendeko Baionako Hitzarmenak izan ziren. 1856ko, 1986ko, 1866ko eta 1868ko hitzarmenak ditugu Baionako Hitzarmenen artean eta laurak sinatu ziren Espainiako Isabel II.a eta Frantziako Napoleon III.a enperadorea gobernuan zeudenean.

1856ko Baionako Hitzarmenak Frantziaren eta Gipuzkoa eta Nafarroaren arteko mugak ezarri zituen, 1862koak Frantziaren eta Huesca eta Lleidaren artekoak, 1866koak Frantziaren eta Andorratik Mediterraneorainoko lurren artekoak eta 1868koak muga arazo txikiak konpontzeko sinatu zen.

3. 1856ko Baionako Hitzarmena, lurralde-mugatzea eta domeinukidetzak

Frantzia eta Gipuzkoa eta Nafarroaren arteko mugatze eta mugarriztatzea²⁵ 1853. eta 1858. urteen artean Mugen Batzorde Mistoak egin zuen, bere lehenengo fasean eta 1856. urteko hitzarmenarekin xehetasunak ezarri ziren, Bidasoa ibaiari muga-izaera edo rola emanez.

1856ko abenduaren 2an sinatu zen Baionako Hitzarmenera jo behar dugu uhartetxo honen berezitasuna ulertzeko, Frantziaren eta Gipuzkoa eta Nafarroaren arteko mugak ezarri baitzituen. Honako hauxe da 1856ko hitzarmenaren egitura, modu laburrean: trazaduraren deskribapen laburtua (1.-9. art.), mugarriztatzea eta mugarren mantenua (10.-11. art.), partekatutako ur, bide eta iturrien aprobetxamendua (12. art.), Aurretiazko hitzarmenaren amaiera, salbuespenak kontuan hartuta (13.-14. art.), Alduides mendi-eremuaren aprobetxamenduaren arautzea (15.-19. art.), Bidasoa ibaiaren jardunen antolamendua (20.-25. art.), Behobiako zubiaren muga ezartzea (26. art.) Faisaien Uhartearen jabetza partekatua (27. art.) eta aurretiazko hitzarmenak indarririk gabe uztea eta honako honen berrestea (28.-29. art.).

²⁴ CAPDEVILA I SUBIRANA, Joan (2009): *Historia del deslinde de la frontera Hispano-Francesa. Del tratado de los Pirineos (1659) a los tratados de Bayona (1856-1868)*, Ed. Ministerio de Fomento, Centro Nacional de Información Geográfica, Madril, 86.-90. or.

²⁵ *deslinde y amojonamiento*

Faisaien uhartearen inguruko aipamenak hiru artikuluko hauetan aurkituko ditugu: 9. artikuluan uhartetxoa bi estatuentzako komuna izango dela aipatu zen, 27. artikuluan uhartearen domeinukidetzaren berariaz jaso zen eta 33. artikuluan uhartetxoaren inguruko arrantza erregelamendua jaso zen²⁶.

***Artículo 27.** La Isla de los Faisanes, conocida también con el nombre de Isla de la Conferencia, a la cual tantos recuerdos históricos comunes a ambas naciones se refieren, pertenecerá pro indiviso a la Espada y a la Francia. [...]*

Jatorrizko helburua legezkantzeko lurraldea izatea ekiditea zen eta Bidasoa ibaiko bi ibai ertzeko arrantzaleen arteko liskarrei irtenbidea aurkitzea. Horrela, XIX. mendeko amaieran, bi estatuek uhartearen jurisdikzioa eta ordena laga zieten Hondarribiko eta Hendaia ibaiertzeko itsaso-estazioetako komandantei.

Uhartearen jabea, berez, Espainia zen, hortaz, 1856ko Hitzarmenean Frantziari lagapena egin zion Espainiak, jabeakidetzaren ereduaren ezarri zen arren; Galera, Santiago Aurrea eta Irukanale uharteak, ordea, Espainiaren jabetza osoaren menpe.

Bidasoa ibaiari dagokionez, Gaztelako Alfontso VIII.ak 1203an Hondarribiari emandako hiri-gutunak (*carta puebla*) horren mugak ezarri zituen, Bidasoa osoa barneratuz, «*ribum de Fonterrabia*» formularekin²⁷. 1458an liskarra piztu zuen Bidasoa ibaiak, Frantziako ibai ertzean dorre bat eraiki zenean, Hondarribiak erregea abisatu zuen eta Gaztelako Enrique IV.ak eraikuntza gelditzea eskatu zuen, defendatzen zuelako «*por la dicha ribera é río ser de mi señorío é pertenecer á mí é á la corona real...*»²⁸.

Pirinioetako Hitzarmenean Frantziako Louis XIV.ak Bidasoa ibaiaren zati bat erreklamatu zuen, Espainiako Felipe IV.ak ezezkoa eman ziolarik. Baina, 200 urte geroago, 1856ko Baionako Hitzarmenean, Bidasoa ibaiaren erdiaren jabetza lortu zuen Frantziak²⁹.

4. Uhartearen administrazioa eta estatuen jurisdikzioa

²⁶ TRATADO de límites celebrado entre España y Francia, firmado en Bayona á 2 de Diciembre de 1856. Artículo 9.º Desde Chapite/aco-arria la línea de división entre ambas Monarquías bajará por el centro de la corriente principal del río Vidasoa, en baja marea, á entrar con él en la rada de Híguer, conservando su actual nacionalidad á las islas, y quedando la de los Faisanes común para las dos naciones. Artículo 27. La Isla de los Faisanes, conocida también con el nombre de Isla de la Conferencia, a la cual tantos recuerdos históricos comunes a ambas naciones se refieren, pertenecerá pro indiviso á la Espada y á la Francia. Las Autoridades respectivas fronterizas deberán concertarse para la represión de cualquier delito que se cometa en el territorio de dicha isla. Los dos Gobiernos adoptarán de común acuerdo las medidas que juzguen oportunas para preservar la Isla de los Faisanes de la destrucción que la amenaza, y ejecutar en ella, por gastos iguales, los trabajos que se estimen útiles para su conservación y embellecimiento.

²⁷ «Dono etiam vobis Concilio de Fonterrabia et concedo istos terminos subscriptos, videlicet, de Ribo de Ybarcen usque ad ribum de Fonterrabia: et de Pena de Aya usque ad mare: et de Lesaca usque ad mare»

²⁸ FERNÁNDEZ DE CASADEVANTE, Carlos (1985): *La frontera hispano-francesa y las relaciones de vecindad (especial referencia al sector fronterizo del País Vasco)*, Ed. Universidad del País Vasco-Euskal Herriko Unibertsitatea, Bilbo, 157. or.

²⁹ SERMET, Jean (1983): *La Frontière hispano-française des Pyrénées*, Ed. Tarbes, Pirinioak, 285. or.

Baina hitzarmenak ezarritako domeinukidetzak arazoak eman zitzakeen eta 1856. urtearen ondoren horiek azaleratu ziren. 1877an Hendaiko gazte batzuk atxilotu zituzten agenteek Behobiako Itsas Komandantearen aginduz eta, geroago, beste arazo bat egon zen Espainiako aduanazainek Frantziako itsasontziei uhartean amarratzen ez zitelako uzten. Horrek behar bat sortu zuen: estatuek jurisdikzioa nola egikarituko zuten ezartzea.

1901ean sinatu zen hitzarmen batekin³⁰, Pirinioetako Nazioarteko Batzordeak irtenbidea bilatu zion egoera horri. Hitzarmenean estatu bakoitzak zaintza eta ikuskaritza 6 hileko epeetan egikaritu zuela jaso zen: abuztuaren 12tik otsailaren 11ra arte Frantziak eta gainerako datetan Espainiak.

Itun horretan, halaber, ez-legezko egintzaren bat egiten duen edonor horri dagokion estatuko epaitegi eta auzitegi nazionalen menpe egongo dela, baina hirugarren estatu bateko nazionala balitz epe horretan zaintza duen estatuaren epaitegi eta auzitegi nazionalen menpe egongo dela.

Hitzarmena oso sinplea dela esan beharra dago eta, ondorioz, ezarriko diren zigorren inguruko asimetria kasuak eman daitezke, horiek ez-legezkoa egiten duenaren naziotasunaren araberakoak izango baitira, edo egintza zigorgarria zer denaren edo ez denaren arteko arazoak.

5. Ondorioak

Kasu bitxia dugu hauxe. Nazioarteko domeinukidetzarik txikiena, Frantziaren eta Espainiaren arteko muga liskarren ondorioz sortua eta gaur egun arte horrela mantendu dena, uharte hain txikia denez, interes politiko-ekonomikoa oso txikia delako.

Faisaien uhartearen kasua jurisdikzio arloan, batik bat, izango zaigu interesgarri, delitu bat egiten den kasuetarako, baina ikusi dugu honek ere arazoak eman ditzakeela zigor-arloan ere, asimetria kasuak emango direlako eta, beharbada, horrek, etorkizunean, hitzarmen berriren bat eska dezake, baina uhartetxoa hain txikia denez, zalantzarria da jurisdikzio arazo asko emango direla edo hitzarmen berri bat sinatzeko haina.

V. Ondorioak

Nazioarteko hiru kasu hauek, Gibraltar, Espainiar Mikronesia eta Faisaien uhartea, oso bitxiak eta interesgarriak dira Nazioarteko Zuzenbide Publikoaren ikuspuntutik, historian zehar sortu ziren kasuak direlako eta egun estatuen arteko liskarrak pizten jarraitzen dutelako.

³⁰ 1901eko martxoaren 27ko Hitzarmena, *Gaceta de Madrid*, 290. zk., 1902ko urriaren 17a.

Mota honetako beste hainbeste nazioarteko auzi ere emango dizkigu espainiar lurraldeak: *Selvagens* uharteak (Portugalek okupatutako espainiar uharteak), Espainiar Antartida, Hegoaldeko *Shetland* Uharteak (Espainiak Antartidan duen base antartikoa), *Llivia* (Espiniak Frantzian duen barrendegia)...

Zail izango zaio Estatu bati munduaren beste puntan dauden lurraldeen kontrol zuzena edukitzea, nahiz eta horien gaineko subiranotasuna eduki (itsasoz haraindiko lurraldeak adib.), beharbada horregatik Frantziako estatuak bere itsasoz haraindiko Kaledonia Berria lur eremuan erreferenduma egitea onartu zuen 2018an.

Badirudi, oro har, Estatuaren megalomania nagusituko dela beti eta, historian zehar, egindako kolonizazio eta lur-anexioak mantendu nahi dituztela kosta ahala kosta eta hori izango da nazioarteko liskar hauek guztiak piztuko dituen osagaia.

Bibliografia

- ALBAREDA SALBADÓ, Joaquim (2010): *La Guerra de Sucesión de España (1700-1714)*, Ed. Crítica, Bartzelona.
- BERLIA, Georges: "Contribution a l'interprétation des traités", *Recueil des cours de la Académie de droit international de la Haye*, 114. zk., I. Tomoa, 1965.
- CALVO POYATO, José: "¿Por qué se perdió Gibraltar?", *Historia y vida*, 578. zk., 2016, 60.-67. or.
- CAPDEVILA I SUBIRANA, Joan (2009): *Historia del deslinde de la frontera Hispano-Francesa. Del tratado de los Pirineos (1659) a los tratados de Bayona (1856-1868)*, Ed. Ministerio de Fomento, Centro Nacional de Información Geográfica, Madril.
- DE URANZU, Luis (1955): *Lo que el río vio. Biografía del río Bidasoa*, Ed. Valverde SA, Donosti.
- ELIZALDE PÉREZ-GRUESO, María Dolores: "Las islas Carolinas y Palaos, las últimas colonias españolas en la Micronesia", *Sociedad Geográfica Española*, 46. zk., 2013, 90.-101. or.
- FERNÁNDEZ DE CASADEVANTE, Carlos (1985): *La frontera hispano-francesa y las relaciones de vecindad (especial referencia al sector fronterizo del País Vasco)*, Ed. Universidad del País Vasco-Euskal Herriko Unibertsitatea, Bilbo.
- GONZÁLEZ CAMPOS, Julio D.; SÁNCHEZ RODRÍGUEZ, Luis Ignacio; SÁENZ DE SANTA MARÍA, Paz Andrés (2008): *Curso de Derecho Internacional Público*, Ed. Civitas, Madril.
- JIMÉNEZ DE ARÉCHAGA, Eduardo (1980): *El Derecho Internacional Contemporáneo*, Ed. Tecnos, Madril.
- LINCOLN, Simon J.: "The Legal Status of Gibraltar: Whose Rock is it Anyway?", *Fordham International Law Journal*, 18. Bol., 1. zk., 1994, 285.-331. or.
- MC LACHLAN, Campbell: "The principle of systemic interpretation and article 31 (3c) of the Vienna Convention", *International and Comparative Law Quarterly*, 54. zk., 2005.
- MC NAIR, Arnold Duncan (1961): *The Law of Treaties*, Ed. Clarendon Press, Wotton-under-Edge.
- NOVAK TALAVERA, Fabián: "Los criterios para la interpretación de los tratados", *THEMIS: Revista de Derecho*, 63. zk., 2013, 71.-88. or.

III. Ikasleen ekarpenak

- ORTEGA CARCELÉN, Martín: "Gibraltar y el Tratado de Utrecht", *Análisis del Real Instituto Elcano*, ARI 19/2013, 2013.
- PANCORBO, Luis: "La isla de los Faisanes", *Viajar: la primera revista española de viajes*, 445. zk., 2016, 96. or.
- REMIRO BROTONS, Antonio: "Gibraltar", *Cuadernos de Gibraltar = Gibraltar Reports: Revista Académica sobre la Controversia de Gibraltar = Academic Journal about the Gibraltar Dispute*, 1. zk., 2015, 13.-24. or.
- SÁENZ-FRANCÉS SAN BALDOMERO, Emilio (2015): *¿Micronesia española? historia de la reclamación española de soberanía en las islas del Pacífico*, Ed. Universidad Pontificia Comillas, Madril.
- SÁNCHEZ RUANO, Francisco: "La pérdida de la Micronesia", *Historia* 16, 284. zk., 1999, 48.-55. or.
- SERMET, Jean (1983): *La Frontière hispano-française des Pyrénées*, Ed. Tarbes, Pirinioak.
- VARGAS CARREÑO, Edmundo (1992): *Introducción al Derecho Internacional*, Ed. Juricentro, San José de Costa Rica.
- VILLIGER, Mark (2009): *Commentary on the 1969 Vienna Convention on the Law of Treaties*, Ed. Martinus Nijhoff Publishers, Boston.